

NATURVÄRDESDINVENTERING

Detaljplan på fastigheterna Ubbhult 2:2 och
Håkankila 1:8, Öresjö, Marks kommun

Slutleverans 2025-09-02

Titel

Naturvärdesinventering – Detaljplan på fastigheterna Ubbhult 2:2 och Håkankila 1:8, Öresjö, Marks kommun

Uppdragsgivare

Lena Bodén, planhandläggare
Bygg- och miljöförvaltningen
Mor Kerstins väg 13
511 80 KINNA

Uppdragstagare

Rådhuset Arkitekter AB
Box 114
451 16 Uddevalla
Tel. 0522-65 66 67
radhuset.se

Uppdragsansvar, inventering och rapport: Anna Dahlén, ekolog
anna.dahlen@radhuset.se

Kvalitetsansvarig: Kalle Edlund, ekolog

Uppdragsnummer: P2417-001

Omslagsbilder

Miljöbilder från planområdet och från närområdet.

Foton i rapporten

Alla foton är från planområdet/närområdet och har tagits vid inventeringen 2025-05-28.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	6
1.1	Bakgrund.....	6
1.2	Uppdraget.....	7
2	Naturvärdesinventering	8
2.1	Metoder och genomförande	8
2.1.1	Värdearter	9
2.1.2	Invasiva främmande arter	10
2.1.3	Artskyddsförordningen.....	11
2.1.4	Rödlistan.....	12
2.1.5	Förkortningar och förklaringar	12
2.1.6	Genomförande	13
2.2	Resultat	15
2.2.1	Allmän beskrivning av inventeringsområdet.....	15
2.2.2	Sammanfattande redovisning av vattensystem.....	20
2.2.3	Skyddad natur och övrig känd kunskap om området.....	22
2.2.4	Rödlistade och fridlysta arter kända sedan tidigare	22
2.2.5	Landskapsområden och värdelandskap	22
2.2.6	Naturvärdesbiotoper	23
2.2.7	Arter	23
2.2.8	Värdeelement.....	24
3	Fördjupad inventering av småvatten med fokus på större vattensalamander 26	
3.1	Uppdraget.....	26
3.2	Artskydd groddjur	26
3.3	Metoder och genomförande	26
3.3.1	Tidigare groddjursfynd registrerade i artportalen	26
3.3.2	Fältinventering	26
3.4	Resultat	27
3.4.1	Sammanställning av tidigare fynd i artportalen.....	27
3.4.2	Resultat inventering	27
4	Slutsatser och rekommendationer	29

4.1	Slutsatser	29
4.2	Rekommendationer	29
4.3	Skyddsåtgärder	29
4.3.1	Åtgärdsområde.....	29
5	Referenser	32

Sammanfattning

Rådhuset Arkitekter AB har på uppdrag av Marks kommun genomfört en naturvärdesinventering och en inventering av småvatten med fokus på större vattensalamander inför detaljplan på fastigheterna Ubbhult 2:2 och Håkankila 1:8. Det inventerade området ligger i kommunens nordvästra hörn intill norra kanten av Stora Öresjön.

Området karaktäriseras av ett kuperat skogs- och myrlandskap samt tomt- och igenväxningsmark på gammal jordbruksmark. Stora delar av områdets skog är idag påverkat av avverkning av träd eller röjning av sly.

Planområdet har sparsamma artvärden och biotopvärden och inga naturvärdesbiotoper har avgränsats vid genomförd NVI. Ett fåtal rödlistade och skyddsvärda fågelarter observerades som gulsparv, svartvit flugsnappare, ärtsångare, gröngöling och röd glada.

Sex småvatten identifierades ha potential för groddjur. Ett av dessa hade en tydlig djuphåla och därmed mindre utsatt för uttorkning. Det var också i detta småvatten som reproduktion av brungröda noterades med cirka 10 romklumpar samt yngel. En vuxen individ av vanlig groda observerades i ett småvatten i närheten av reproduktionsvattnet. Inga större vattensalamandrar har noterats vid inventeringen vilket indikerar att planområdet och dess omgivning inte utgör en god livsmiljö för arten.

Rekommendationer för det fortsatta planarbetet är att utföra skyddsåtgärder för groddjur, att spara utpekade värdeelement i form av grova och blommande träd, skydda bäcken i den östra delen av planområdet samt avsätta en skyddszon i gränsen mot tall- och myrmarken.

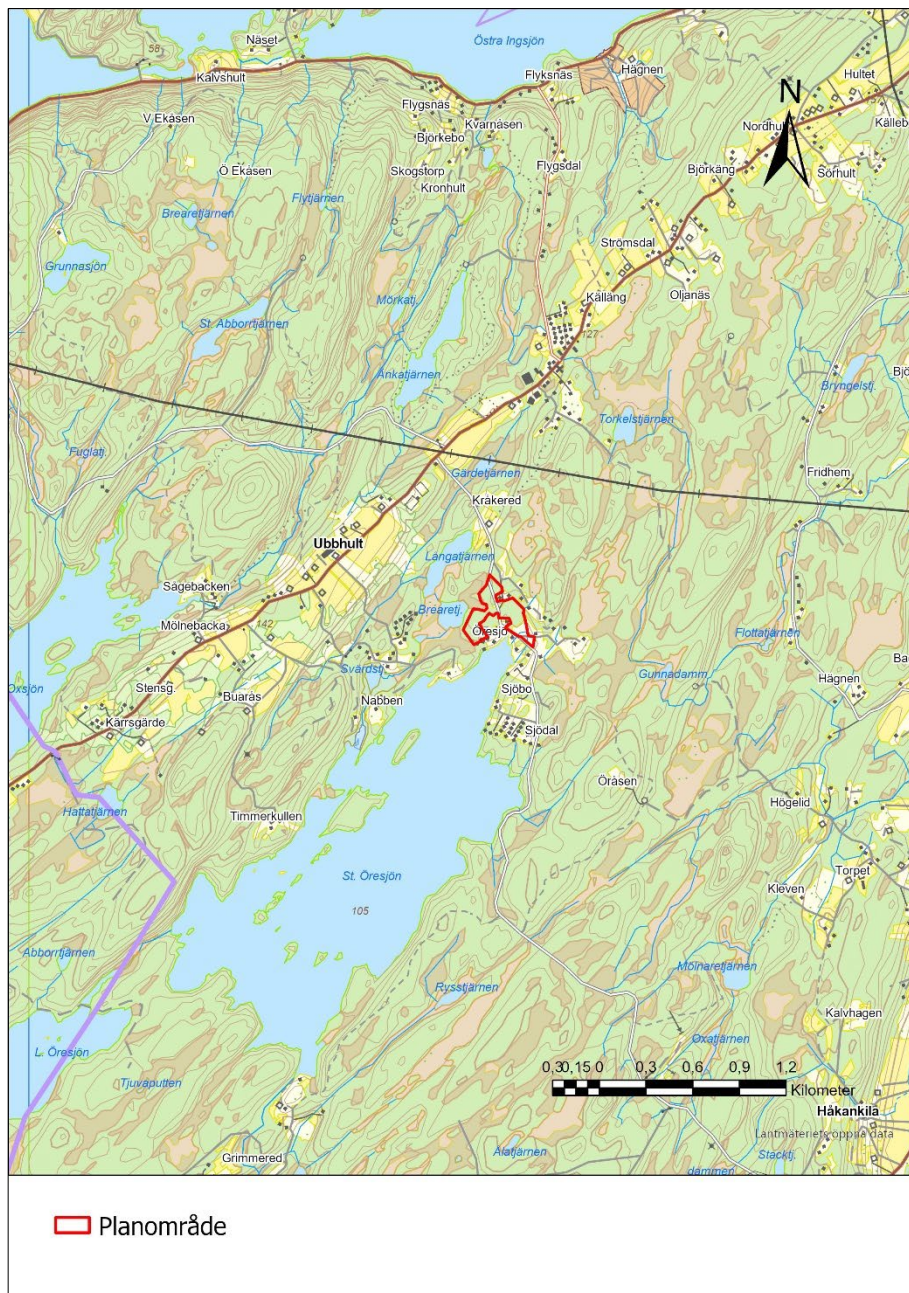
Som skyddsåtgärd för groddjur anläggs minst ett nytt småvatten med djuphåla utanför planområdet samt övervintringsröse och småbiotoper anpassade för groddjur.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Marks kommun har påbörjat detaljplanearbetet för ett område inom fastigheterna Ubbhult 2:2 och Håkankila 1:8 i Ubbhult. Utredningsområdet är lokaliserat cirka fem kilometer norr om Sätla och norr om Stora Öresjön i Ubbhult (figur 1).

Detaljplanen syftar till att möjliggöra för utbyggnad med friliggande villor och/eller småskaliga flerbostadshus som uppförs i maximalt två våningar. Totalt rör det sig om 25-30 bostäder. Planområdet är cirka 7 hektar stort.

Figur 1. Figuren visar planområdet i norra kanten av Stora Öresjö.

1.2 Uppdraget

På uppdrag av Marks kommun, har Rådhuset Arkitekter AB utfört en naturvärdesinventering enligt SIS standard SS 199000:2023 (SIS, 2023) inom delar av fastigheterna Ubbhult 2:2 och Håkankila 1:8 i Ubbhult. I uppdraget har även ingått att genomföra en fördjupad inventering av större vattensalamander eftersom en observation av en obestämd salamander finns registrerad i Artportalen (SLU ArtDatabanken 2020). Vid fältbesök konstaterades dock att området inte är optimalt för större vattensalamander vilket medförde att en fördjupad inventering av småvatten utfördes istället.

2 Naturvärdesinventering

2.1 Metoder och genomförande

Naturvärdesinventeringen har utförts enligt SIS standard SS 199000:2023 (SIS, 2023) och metoden finns beskriven i sin helhet i standarden.

En NVI ger ett underlag som beskriver ett kartläggningsområdes betydelse för biologisk mångfald. I en NVI ingår kartläggning, beskrivning och värdering av landskapsområden och biotoper med särskild betydelse för biologisk mångfald, så kallade naturvärdesbiotoper. Naturvärdesbiotoper tilldelas en naturvärdesklass genom naturvärdebedömning. Naturvärdebedömning är en process där biotopernas betydelse för biologisk mångfald bedöms med stöd av artvärde och biotopvärde.

Utifrån fastställt biotopvärde och artvärde kan naturvärdesklassen utläsas med hjälp av standardens matris för sammanvägd naturvärdebedömning (figur 2).

Artvärde	Mycket högt	Mindre troligt utfall	Mindre troligt utfall	Högt naturvärde	Högsta naturvärde	
	Högt	Mindre troligt utfall	Mindre troligt utfall	Högt naturvärde	Högt naturvärde	
	Påtagligt	Mindre troligt utfall	Påtagligt naturvärde	Påtagligt naturvärde	Högt naturvärde	
	Visst	Visst naturvärde	Påtagligt naturvärde	Påtagligt naturvärde	Mindre troligt utfall	
	Lågt	Ej naturvärde	Visst naturvärde	Mindre troligt utfall	Mindre troligt utfall	
		Lågt	Visst	Påtagligt	Högt	Mycket högt
		Biotopvärde				

Figur 2. Matrisen visar hur en sammanvägd naturvärdebedömning genomförs med hjälp av ett fastställt biotopvärde och artvärde som resulterar i en naturvärdesklass. Källa: SS199000:2023.

Biotopvärdet bedöms utifrån förekomsten av biotopkvaliteter och dessa biotopkvaliteter används för att bedöma vad det är för biotop, hur vanlig, sällsynt eller hotad den är, dess ekologiska funktion och dess tillstånd.

Artvärdet bedöms utifrån bedömningsgrunderna värdearter eller organismsamhällen (artdiversitet och värdefulla organismsamhällen). Vid användning av bedömningsgrunden värdearter, som är arter som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller indikerar att området där den förekommer har särskild betydelse för biologisk mångfald, bedöms arternas signalvärde (artens styrka som indikator på

naturvärde) och mängd (artantal och abundans). Värdearter omfattar fridlysta arter, rödlistade arter, typiska arter och signalarter.

De inventerade biotopernas betydelse för biologisk mångfald beskrivs genom att tilldela dem olika naturvärdesklasser, se tabell 1. Klasserna innebär en rangordning av biotopernas betydelse för att upprätthålla mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.

Tabell 1. Tabellen visar en sammanställning av NVI-Standardens fyra naturvärdesklasser. Källa: SS199000:2023

Högre naturvärde	
Högsta naturvärde Naturvärdesklass 1	Mycket stor särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper som har god överensstämmelse med ett referenstillstånd för naturliga ekosystem. Innehåller mycket goda livsmiljöer för naturvårdsarter och nästan alltid med inslag av rödlistade och hotade arter. Områden med högsta naturvärde är särskilt viktiga värdekärnor för biologisk mångfald i en nationell och regional grön infrastruktur. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.
Högt naturvärde Naturvärdesklass 2	Stor särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper som har väsentliga kvaliteter, typiska för naturliga ekosystem. Innehåller goda livsmiljöer för naturvårdsarter, ofta med inslag av rödlistade och hotade arter. Områden med högt naturvärde är värdekärnor för biologisk mångfald i en nationell och regional grön infrastruktur. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.
Påtagligt naturvärde Naturvärdesklass 3	Påtaglig särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper som har typiska kvaliteter för naturliga ekosystem men som kan vara delvis påverkade eller saknar längre kontinuitet och därför inte uppfyller kriterier för naturvärdesklass 1 eller 2. Innehåller oftast livsmiljöer för naturvårdsarter. Bidrar till en nationell och regional grön infrastruktur för biologisk mångfald. Den totala arealen av dessa områden har särskild betydelse för att bevara biologisk mångfald i Sverige. Enskilda områden kan lokalt ha stor särskild betydelse för biologisk mångfald där landskapet i övrigt är påverkat och har brist på biologisk mångfald.
Visst naturvärde	
Visst naturvärde Naturvärdesklass 4	Viss särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper med vissa kvaliteter av betydelse för biologisk mångfald. Kan innehålla livsmiljöer för naturvårdsarter. Bidrar till grön infrastruktur för biologisk mångfald åtminstone på lokal nivå. Den totala arealen av dessa områden har viss särskild betydelse för att bevara biologisk mångfald i Sverige. Enskilda områden kan lokalt ha särskild betydelse för biologisk mångfald där landskapet i övrigt är påverkat och har brist på biologisk mångfald.

Naturvärdesbiotoper

2.1.1 Värdearter

En värdeart är särskilt lämplig att använda vid naturvärdesbedömningar genom att den själv är ovanlig, rödlistad eller fridlyst, genom att den indikerar att ett område har särskild betydelse för biologisk mångfald eller genom att den i sig självt har särskild betydelse för biologisk mångfald. Värdeart används ibland synonymt med begreppet naturvårdsart. Naturvårdsarter är dock inte alltid användbara som stöd för en naturvärdesbedömning då vissa är vanliga och allmänt spridda utan särskilda krav på sin miljö. Exempel på artyper som räknas som värdearter är:

- Fridlysta (artskyddsförordningen 2007:845)
- Rödlstade (NT, VU, EN och CR) (SLU Artdatabanken 2020)
- Nyckelarter som formar livsmiljöer av värde för sin omgivning. Nyckelarter beaktas enbart om de förekommer inom eller i anslutning till en utpekad naturvärdesbiotop i den biotop de är kopplade till.
- Signalarter är arter vars förekomst ofta indikerar höga naturvärden och goda förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Signalarter som används för naturvärdesbedömning i den här rapporten är de utpekade av Skogsstyrelsen. Signalarter beaktas enbart om de förekommer inom eller i anslutning till en utpekad naturvärdesbiotop i den biotop de är kopplade till.
- Ängs- och betesmarksindikatorer (Jordbruksverket 2017)

Förekomster av värdearter inom naturvärdesbiotoper uppskattas till mängd genom följande skala:

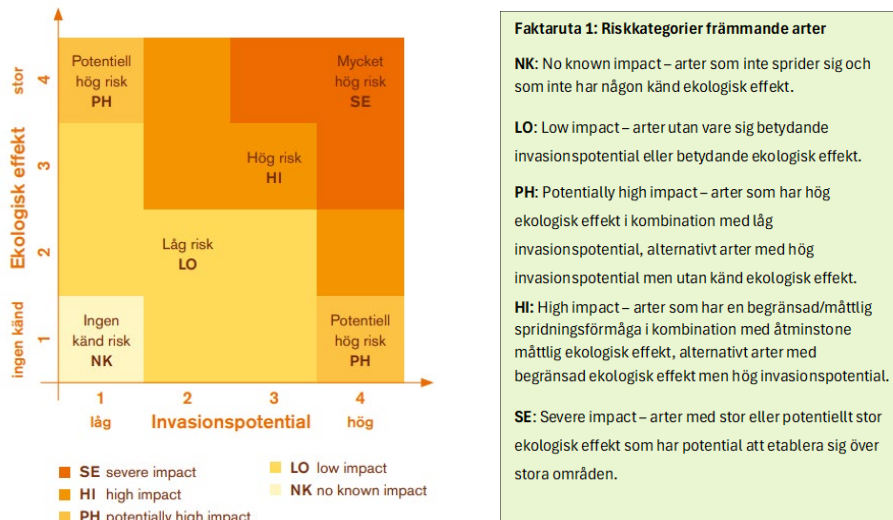
- Mycket betydelsefulla förekomster
- Betydelsefulla förekomster
- Måttliga förekomster
- Sparsamma förekomster

Förekomsten av värdearter eftersöks och noteras så noga att det kan redovisas vilka arter som hittats inom respektive naturvärdesbiotop. En total artlista avseende värdearter sammanställs.

2.1.2 Invasiva främmande arter

Förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter är utgångspunkten för regleringen av invasiva främmande arter. På EU-förteckningen (unionsförteckningen) över invasiva främmande arter listas de arter som bedöms ställa till med störst skada för biologisk mångfald inom EU och som därför behöver förbjudas i alla EU:s medlemsländer (Naturvårdsverket 2025).

SLU Artdatabanken har tagit fram en riskklassificerad lista över främmande arter som redan finns i Sverige eller i våra närområden. Arbetet omfattar ett tusental arter och har genomförts med en metod som uppskattar ekologisk effekt och invasionspotential (Strand m.fl. 2018). Metodens resultat presenteras med fem kategorier, se faktaruta 1. Riskutfallet visas i figur 3.

Figur 3. Matrisen visar riskutfallet för en främmande art; Ju större förmåga en främmande art har att etablera sig och samtidigt påverka sin omgivning så att den ändrar förutsättningar negativt för inhemska arter, desto större riskutfall får den (Strand m.fl. 2018).

2.1.3 Artskyddsförordningen

Alla vilda fåglar, groddjur, kräldjur, orkidéer, fladdermöss samt vissa utpekade växter och djurarter är fridlysta genom artskyddsförordningen (ASF). I artskyddsförordningen inkluderas både arter upptagna i EU:s naturvårdsdirektiv (Fågeldirektivet och Art- och habitatdirektivet) (bilaga 1 i ASF) samt de nationella fridlysta arterna (bilaga 2 i ASF). Artskyddsförordningen innehåller regler över hur de fridlysta arternas överlevnad ska säkras. Reglerna för arterna ser olika ut beroende på hur arten är skyddad. Nedan redovisas de olika skydden.

2.1.3.1 Strikt skyddade arter – arter upptagna i EU:s naturvårdsdirektiv

Vilda fåglar samt arter som är listade i förordningens bilaga 1 med beteckningen n eller N har ett utökad skydd i enlighet med art- och habitatdirektivet. Detta skydd regleras via följande:

- 4§ ASF (fåglar) För dessa arter är det förbjudet att fånga eller döda djur samt att förstöra, skada eller bortföra bon och ägg. Det är även förbjudet att störa arterna på ett sådant sätt att det försvårar för arternas möjligheter att bibehålla populationen på en tillfredsställande nivå samt möjligheten att återupprätta populationen till den nivån.
- 4a§ ASF (andra djur än fåglar) För dessa arter är det förbjudet att fånga eller döda djur, störa djur (särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningstider), förstöra eller samla in ägg i naturen, och skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

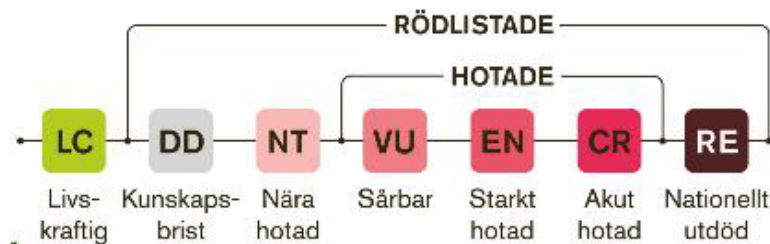
2.1.3.2 Nationellt fridlysta arter

Arter som är listade i förordningens bilaga 2 är nationellt fridlysta och deras skydd regleras via följande:

- 6§ ASF (kräldjur, groddjur, ryggradslösa djur) För dessa arter är det förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar och ta bort eller skada ägg, rom, larver och bon.
- 8–9§ ASF (kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger) För dessa arter är det förbjudet att plocka, gräva upp eller ta bort eller skada frön eller andra delar av växten.

2.1.4 Rödlistan

Den svenska rödlistan är en lista över arter och deras hotstatus i Sverige (figur 4) (SLU Artdatabanken 2020). Listan baseras på en bedömning av enskilda arters risk att dö ut från landet. Bedömningen görs utifrån internationellt vedertagna kriterier som baseras på flera olika riskfaktorer. Rödlistan är ett viktigt verktyg inom naturvården vid exempelvis bedömning av konsekvenser av planerad exploatering.

Figur 4. Figuren visar en sammanställning av de olika kategorierna i Rödlistan (SLU Artdatabanken 2020).

2.1.5 Förkortningar och förklaringar

I samband med presentation av värdearter anges vilken naturvårdskategori arten tillhör. En art kan tillhöra en eller flera kategorier enligt Tabell 2.

Tabell 2. Tabellen redovisar förklaringar till förkortningar som kan förekomma i denna rapport.

Förkortning	Betydelse
S	Signalarter i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering
ÄoH	Ängs- och hagmarksindikatorer som indikerar artrikare ängs- och betesmarker
T	Typiska arter eller karaktärsarter, som är "vanliga" arter som utmärker (definierar) habitatet. Här finns också ekologiskt viktiga "nyckelarter" som utgör livsmiljö för många andra arter.
ASF, bilaga 1	Arten är fridlyst och innehar om betecknad med bokstaven n eller N i bilaga 1 till artskyddsförordningen ett utökad skydd i enlighet med art- och habitatdirektivet (ASF 2007:845, § 4,5 och 7)
ASF, fågeldir.	Arten finns med i artskyddsförordningen och är upptagen i bilaga 1 till fågeldirektivet vilket innebär att arten har ett unionsintresse att särskilda skyddsområden ska utses (ASF 2007:845, bilaga 1 B)
ASF, bilaga 2	Arten är nationellt fridlyst enligt artskyddsförordningen (ASF 2007:845, § 6, 8 och 9)

2.1.6 Genomförande

2.1.6.1 Kartläggningstyp, omfattning och tillvägagångssätt

En NVI utförs enligt olika så kallade kartläggningstyper med de tre detaljeringsgraderna detalj, medel och översikt. Detaljeringsgraden anger hur noggrant inventeringsområdet ska genomsökas, hur små naturvärdesbiotoper som ska identifieras och vilka naturvärdesklasser som är obligatoriska. Naturvärdesklass 4 är obligatorisk i detaljeringsgrad detalj och tillägg i detaljeringsgrad medel och översikt.

Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt Svensk Standard (SIS, 2023) med följande kartläggningstyper och tillägg:

10.5.2. Medel. Alla biotoper med särskild betydelse för biologisk mångfald ska identifieras ned till en minsta karteringsenhet på 1000 m². Tillägg klass 4.

20.9 Fördjupad inventering av småvatten. Identifiering av potentiellt lämpliga småvatten för större vattensalamander och övriga groddjur genomförs vid inventeringen.

Vid inventeringen har även värdeelement i form av grova och blommande träd registrerats samt prioriterade fågelarter inom och i anslutning till planområdet (rödlistade arter, arter upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 samt prioriterad art enligt skogsvårdslagen). Inventeringen har även innefattat en fördjupad inventering av småvatten.

2.1.6.2 Förstudie

En NVI inleds med ett förarbete där inventeringsområdet och det omkringliggande landskapet studeras med hjälp av tillgänglig miljöinformation och andra relevanta underlag. I denna process genomsöks ett stort antal informationskällor efter upplysningar om platsens tidigare kända naturvärden och skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken. För att identifiera potentiella naturvärdesobjekt flygbildtolkades hela inventeringsområdet med hjälp av Lantmäteriets ortofoto. Relevant information om biologiska bevarandevärden och naturvårdsintressen eftersöktes genom följande källor:

- SLU Artportalen (Artportalen 2025)
- Naturvårdsverkets Skyddad natur (Naturvårdsverket 2025).
- Skogens pärlor (Skogsstyrelsens 2025)
- Databasen TUVÅ (Ängs- och betesmarksinventeringen. Jordbruksverket 2025)

Förarbetets resultat används även som stöd vid avgränsning och klassning av naturvärdesbiotoper under fältarbetet.

Utsökningsområdet för arter består av inventeringsområdet med en buffert på 200 meter runt hela området. Tidsperioden för utsöket i Artportalen avgränsades till åren 2000–2025. Från eventuella registreringar i Artportalen skapades artpunkter och lades in i GIS.

2.1.6.3 Tidsperiod och utförande personal

Fältinventeringen genomfördes 2025-05-28 av ekolog Anna Dahlén. Sammanställning av rapport och kartor har gjorts av Anna Dahlén och kvalitetsgranskning har genomförts av ekolog Kalle Edlund.

2.1.6.4 GIS och fältdatafångst

Fältdatafångst har gjorts med hjälp av ArcGIS fältapplikation Fields maps i iPhone. Lägesnoggrannheten för denna enhet är vanligen cirka 5 meter.

2.1.6.5 Begränsningar och osäkerheter

Delar av skogen inom planområdet hade vid inventeringstillfället tydliga spår av avverkning som genomfördes för 5-10 år sedan samt ytor som nyligen var avverkade eller röjda på lövsly. Avverkning och röjning av skogen har gjort att en bedömning av områdets naturvärden har försvårats.

2.1.6.6 Leveransinformation

Koordinatsystem som har använts är SWEREF 99 12 00. GIS-skikt med naturvärdesbiotoper, artregistreringar och värdeelement från inventeringen har upprättats. Till GIS-skikten finns även tillhörande metadatablad med bland annat beskrivningar av attributdata. GIS-skikten har levererats till beställaren i samband med leverans av rapport.

Kartor har tillverkats i ArcGIS pro 3.4.0.

Rapportering av artfynd i Artportalen omfattar de arter som påträffats under inventeringen och som använts som underlag för bedömning och avgränsning av naturvärdesbiotoper.

2.2 Resultat

2.2.1 Allmän beskrivning av inventeringsområdet.

Planområdets areal är cirka 7 hektar stort och ligger vid Stora Öresjöns norra strand (figur 5). Historiska kartor visar att södra delen av planområdet tidigare utgjorts av jordbruksmark med omgivande myr- och tallmarker (figur 6).

Figur 5. Kartan visar planområdet.

Figur 6. Kartan visar ett historiskt ortofoto från 1960 över planområdet (Källa: Min karta, Lantmäteriet).

Området är kuperat med tunnare jordtäckte eller berg i dagen på topparna och med tjockare jordtäckte i dalar och i sänkor. Stora delar av skogen inom planområdet var vid inventeringstillfället nyligen avverkad eller avverkad för några år sedan.

Längst i norr på den östra sidan landsvägen (Jägmästarvägen) finns idag ett nyligen avverkat/gallrat område med endast klena björkar sparade (figur 7).

Figur 7. Fotot är taget i den nordöstra delen av planområdet på den östra sidan av Jägmästarvägen.

Söder om björkområdet i anslutning till några hus finns enstaka grova gamla träd av skogsek, asp och en sälg. I sydost utgörs skogsmarken av likåldrig och enskiktad tallskog samt närmast vägen utgörs av avverkningsytor och enstaka klena björkar (figur 8-9).

Figur 8. Fotot är taget i den östra delen av planområdet och visar likåldrig och enskiktad tallskog.

Figur 9. Fotot är taget i den östra delen av planområdet och visar en avverknings/röjningsyta.

Längst i sydost av planområdet är marken fuktig och öppen med enstaka klenta björkar och gråvide (figur 10). Längs den östra gränsen av planen rinner en liten bäck i nord-sydlig riktning. Bäckens är till stora delar beskuggad med videsnår.

Figur 10. Fotot är taget i den sydöstra delen av planområdet och visar öppen mark med hjulpsår från skogsmaskiner.

Längs i norr på den västra sidan landsvägen har delar av området nyligen avverkat. Landskapet sluttar åt nordväst mot Brearetjärnen med omkringliggande myr- och tallmarker (figur 11).

Figur 11. Fotot är taget i den nordvästra delen av planområdet väster om Jägmästarvägen, och visar avverknings/röjningsytor i närheten av myr- och tallmarker.

Området väster om landsvägen är starkt påverkat av skogsmaskiner som bildat körskador i terrängen (figur 12).

Figur 12. Fotot är taget i den västra delen av planområdet och visar körskador från skogsmaskiner.

I den sydvästra delen av planområdet avverkades skogen för ett antal år sedan och idag växer här gles med tall och enstaka björkar på torvmark (figur 13). Inom området finns ett antal grunda och djupare småvatten mellan tuvor av gräs, ljung och triviala mossor.

Figur 13. Fotot är taget i den sydvästra delen av planområde och visar gles tallskog på torv/myrmark.

Väster om planområdet finns en större tjärn, Brearetjärnen (figur 14). Enligt muntliga uppgifter från boende i området är tjärnen fiskförande.

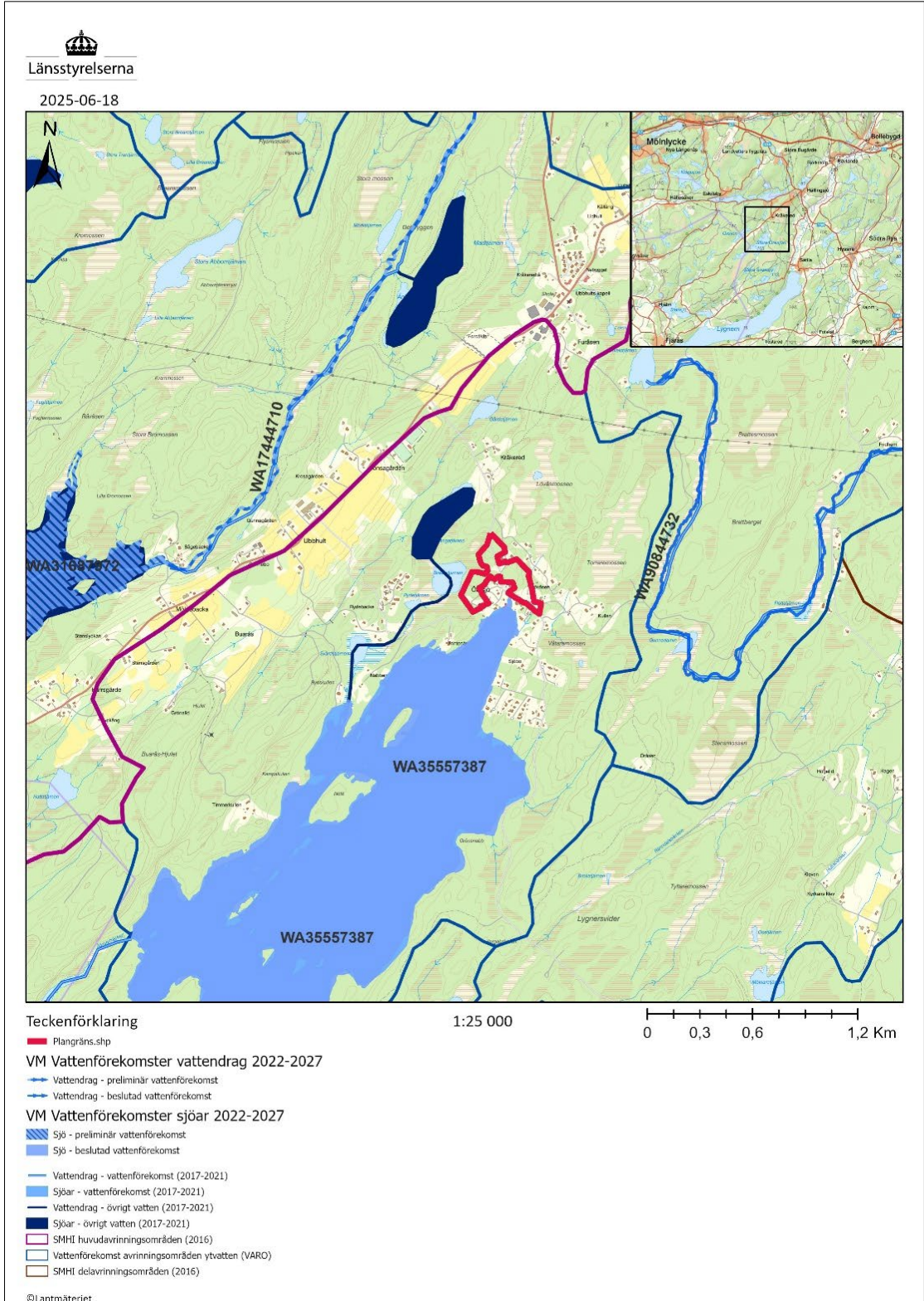

Figur 14. Fotot är taget i den sydvästra delen av planområdet i riktning mot Brearetjärnen.

2.2.2 Sammanfattande redovisning av vattensystem

Det finns inga utpekade vattenförekomster i form av sjöar och vattendrag inom planområdet enligt Vattenkartan (VISS 2025). Planområdet avvattnas till Stora Öresjön och utgör del av delavrinningsområdet WA35557387 ”Utloppet av Stora Öresjön” som tillhör huvudavrinningsområde WA89539111 Rolfsån (figur 15).

I planområdets östra gräns rinner en liten namnlös bäck som avvattnas till Stora Öresjön. På västra sidan planområdet finns ett mindre vattensystem mellan de fyra tjärnarna Långatjärn, Brearetjärnen, Rydetjärnen och Svärdstjärnen vilka samtliga avvattnas till Stora Öresjön.

Figur 15. Kartan visar planområdet och omgivande avrinningsområden och vattenförekomster (Källa: Viss.nu. VISS, Vatteninformationssystem Sverige)

2.2.3 Skyddad natur och övrig känd kunskap om området

Förarbetets informationssökning visar att det saknas skyddad natur angränsande till planområdet.

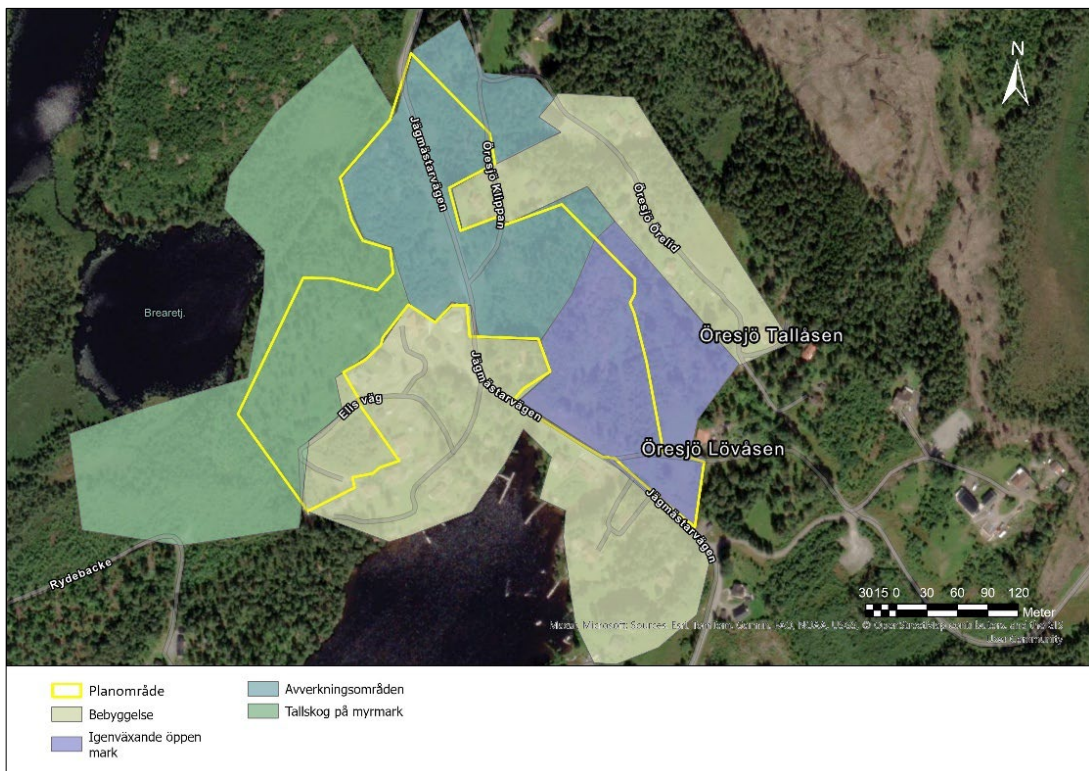
2.2.4 Rödlistade och fridlysta arter kända sedan tidigare

Det finns få inrapporterade arter i artportalen överlag för området inklusive närområdet (SLU Artportalen 2025). Det fynd som är av intresse är en registrering 2023-09-02 av en obestämd salamander på en grusväg inom planområdet. Efter en bedömning av det bilagda fotot utgörs fyndet av en större vattensalamander (4a§ ASF bilaga 1). Inom planområdet finns även gulsparv (NT) och grönfink (EN) registrerade från 2022.

2.2.5 Landskapsområden och värdelandskap

Landskapet inom inventeringsområdet karaktäriseras av tall på myrmark, tall på torrare rismark, avverknings- och röjningsområden, igenväxande tidigare öppen jordbruksmark samt bebyggelse.

I inventeringsområdet avgränsades fem landskapsområden vid naturvärdesinventeringen (figur 16). Av dessa bedömdes inget vara värdelandskap.

Figur 16. Kartan visar planområdet med avgränsade landskapsområden från naturvärdesinventeringen.

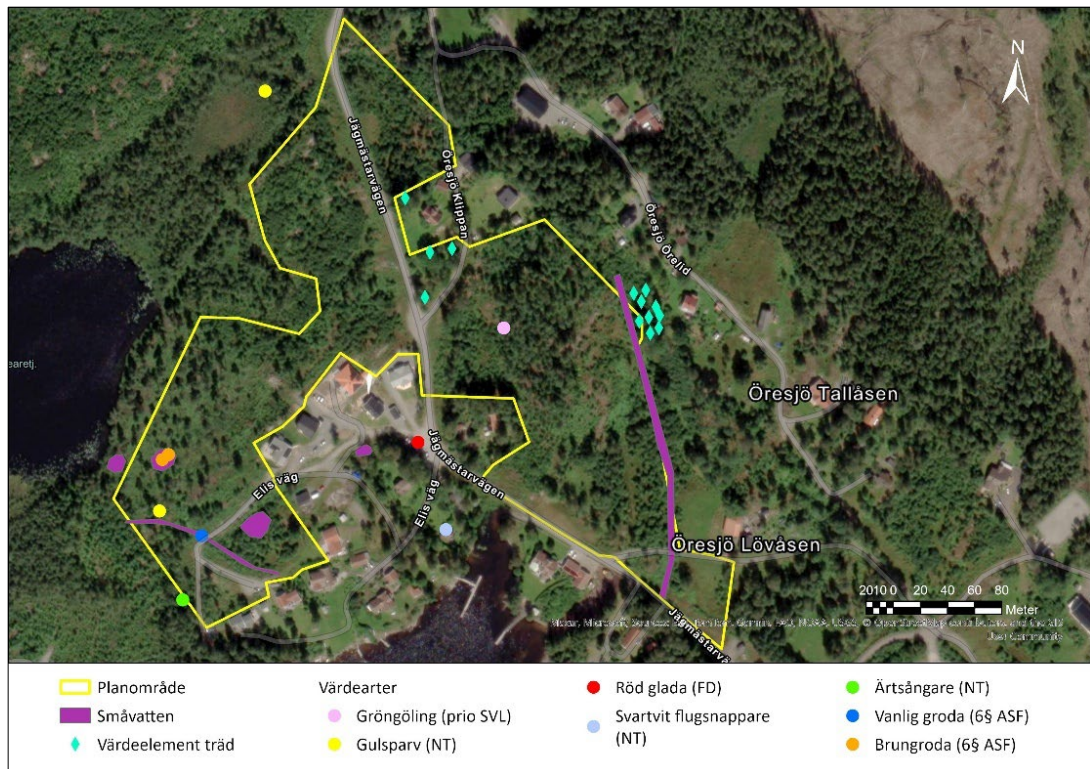
2.2.6 Naturvärdesbiotoper

Inom planområdet har inga naturvärdesbiotoper avgränsats eftersom biotopvärden och artvärden är för låga. Avverkningar och röjningar av skogarna inom planområdet har tagit bort viktiga strukturer och element som är viktiga för att bidra till biologisk mångfald.

2.2.7 Arter

2.2.7.1 Värdearter

Inventeringsområdet är generellt artfattigt och få värdearter har observerats. Ett antal rödlistade fågelarter har observerats som gulsparv (NT), svartvit flugsnappare (NT) och ärtsångare (NT). Gröngöling (prioriterad art enligt skogsvårdslagen) har hörts ropa i den östra delen av planområdet. En röd glada (prioriterad art enligt skogsvårdslagen, upptagen i fågeldirektivet bilaga 1) har observerats flyga över området. Romsamlingar och yngel av brungröda (åkergröda eller vanlig gröda) har observerats i en vattensamling i den sydvästra delen av planområdet. En vuxen vanlig gröda har även observerats i ett dike i närheten av vattensamlingen med yngel (figur 17).

Figur 17. Kartan visar observerade värdearter, utpekade småvatten samt värdeelement i form av träd.

2.2.8 Värdeelement

Ett antal grova träd har noterats som värdeelement. I den norra delen av planområdet i närheten av ett bostadshus finns två grova skogsekar, en grov asp samt en sälg. Vid den östra gränsen av planområdet vid en bäck finns ett antal grova aspar och klenare skogsekar (figur 18).

Figur 18. 5 grova aspar och 4 klena ekar vid liten bäck.

Småvatten är även värdeelement som utgör viktiga livsmiljöer för många växt- och djurarter och bidrar till variation i landskapet. Inom planområdet har ett antal småvatten identifierats vid inventeringen av livsmiljöer för groddjur (figur 17). Ett antal mindre småvatten har noterats i den sydvästra delen av planområdet som kan ha potential för groddjur. Även en mindre bäck i planområdets östra gräns utgör ett småvatten som inte är en livsmiljö för groddjur men dock för andra vattenlevande organismer (figur 19).

Figur 19. Liten bäck som kantas av salix.

3 Fördjupad inventering av småvatten med fokus på större vattensalamander

3.1 Uppdraget

Uppdraget utgick initialt från en fördjupad inventering av större vattensalamander på grund av det fynd av en obsetämd vattensalamander som gjorts inom planområdet och som finns registrerad i Artportalen. Vid fältbesök med fokus på att registrera vattensamlingar som kan utgöra livsmiljö för större vattensalamander inom planområdet och i angränsande område, konstaterades att området inte är optimalt för arten. Brist på lövträd samt områdets tall- och myrmarker (miljöer med lågt pH och inte optimalt för större vattensalamander som föredrar småvatten med högre pH) gjorde att inventeringen istället fokuserade på att identifiera livsmiljöer för andra groddjursarter.

3.2 Artskydd groddjur

Alla groddjur i Sverige är fridlysta enligt artskyddsförordningen (SFS 2007:845) 4a § och 6 §. Detta betyder bland annat att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar av den fridlysta arten. Det är även förbjudet att ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Detta förbud gäller samtliga levnadsstadierna hos groddjuret.

Åkergroda och större vattensalamander har ett starkare skydd enligt 4a § artskyddsförordningen vilket betyder att djurens fortplantningsområden och viloplatsar inklusive övervintringsplatser inte ska skadas eller förstöras. Den större vattensalamandern finns upptagen i art och habitatdirektivets bilaga 2 vilket gör att den har en väldigt stark skyddsstatus.

3.3 Metoder och genomförande

3.3.1 Tidigare groddjursfynd registrerade i artportalen

Sökning i Artportalen gjordes för perioden 2000 till 2025 och omfattade samtliga groddjur inom planområdet samt inom en buffertzona på cirka 200 meter.

3.3.2 Fältinventering

Inventeringen har omfattat eftersök av lämpliga småvatten inom och utanför planområdet samt både visuell och audiell observation nattetid. Audiell observation sker genom att artbestämma lätet från spelande hanar av groddjur. Visuell observation genomförs genom att inventeraren vandrar sakta i strandlinjen runt potentiella groddjursvatten samtidigt som strandzonen genomlysas med en stark lampa. Alla fynd av vuxna groddjursindivider räknas. Äggsamlingar och groddjursyngel registreras.

I de fall när större vattensalamander inte påträffats krävs att minst två inventeringar utan fynd gjorts (olika nätter) för att arten ska klassas som frånvarande (Naturvårdsverket 2005).

3.4 Resultat

3.4.1 Sammanställning av tidigare fynd i artportalen

Inom planområdet har ett fynd av groddjur registrerats i Artportalen. Fyndet utgörs av en obestämd salamander på en grusväg. Enligt det bilagda fotot bedöms fyndet vara en större vattensalamander (SLU ArtDatabanken 2025).

3.4.2 Resultat inventering

Inventeringen genomfördes vid tre tillfällen under april och maj 2025 (tabell 3).

Tabell 3. Tabellen visar datum och väderförhållanden vid fältbesöken för inventering av småvatten och groddjur.

Datum	Tid	Moln	Temp	Vind
2025-04-23	Dag	Mulet	10	V 2(4)
2025-05-05	Kväll/natt	Klart	7	SV 3(10)
2025-05-28	Kväll/natt	Klart	11	V 1(3)

Sex småvatten (dammar, vattensamlingar och diken) identifierades vid inventeringen (figur 20). De flesta småvatten var vid inventeringstillfället grunda och känsliga för uttorkning. Några av dessa var även beskuggade och rinnande. Ett småvatten hade en djuphåla vilket gör detta lämpligt som groddjurslokal med lägre risk för uttorkning.

Figur 20. Kartan visar identifierade småvatten och de fynd av groddjur som gjordes vid inventeringen.

Figur 21. Fotot visar det småvatten inom planområdet som utgör reproduktionslokal för brungroda 2025. Fynd av ett 10-tal romklumpar och yngel gjordes i detta småvatten.

Vid dagbesöket i april observerades ett 10-tal romklumpar i detta småvatten (figur 20 och 21). Inga vuxna groddjur observerades varför en korrekt artbedömning är svår att göra. Äggsamlingarna är lagda av någon art brungroda, dvs. vanlig groda eller åkergroda.

I början på maj genomfördes ett kvälls-nattbesök vid samtliga utpekade småvatten för att lyssna efter spelande hanar, leta efter ägg, grodyngel och vuxna groddjur. Observation av romklumpar i samma vatten gjordes men inga nya fynd av groddjur i övriga småvatten. Vid kvällsbesöket i slutet av maj återbesöktes samtliga småvatten för att leta efter ägg, grodyngel och vuxna groddjur. Vid detta besök genomfördes även hävning i samtliga småvatten. Fynd av grodyngel gjordes i samma småvatten som romklumparna och en vuxen brungroda observerades i ett småvatten i närheten av dessa. Denna individ artbestämde till vanlig groda (SLU ArtDatabanken 2025).

Omkringliggande område intill det småvatten som hyser groddjur har sparsamma strukturer håligheter, stockar, stenar, trädrötter, stenhögar och frostfria vattendrag och dammar. Det gäller inom planområdet samt i direkt anslutning till detta.

Inga större vattensalamandrar har observerats vid något av besöken vilket indikerar att området inte utgör någon god livsmiljö för arten.

4 Slutsatser och rekommendationer

4.1 Slutsatser

Naturvärdesinventeringens resultat visar att planområdet vid inventeringstillfället var starkt påverkat av avverknings- och röjningsåtgärder. Möjligheten att ”läsa” naturen och bedöma områdets naturvärden har delvis gått förlorad. Resterna av skogen som finns kvar saknar flera värdeelement och strukturer som bidrar till biologisk mångfald och gör att naturvärdesbiotoper inte kan avgränsas. Till dessa värdeelement och strukturer räknas bland annat död ved, trädslagsblandning och olikåldrighet.

Planområdets bestående naturvärden utgörs dels av att det kan fungera som häcknings- och födosökmiljö för ett fåtal fågelarter, dels av att det finns kvar ett mindre antal värdeelement, småvatten och förekomsten av groddjur. Omgivande orörda landskap med Brearetjärnen, tallskogen på myrmark och närheten till Stora Öresjön skapar gynnsamma förutsättningar för planområdet genom tillgången till vatten och viktiga brynmiljöer för spridning och uppehälle för olika organismer.

Inom och angränsande till planområdet har ett fåtal blommande träd samt grova gamla träd registrerats som asp, skogsek och sälg. Grova aspar har viktiga värden, särskilt gamla träd. De är värdefulla för många arter av insekter, svampar, mossor och lavar, samt för fåglar som letar efter bohål. Död ved av asp, både i form av liggande och stående träd, är också viktig för den biologiska mångfalden. Skogsek har även som gamla träd höga naturvärden för en mängd organismer. Sälg har höga naturvärden och är en nyckelart i många ekosystem. Den är viktig för många insekter som pollinatörer, samt för lavar, mossor och svampar. Även fåglar och andra djur drar nytta av sälgen för föda och boplats. Sälgen är därför viktig att bevara och gynna inom planområdet.

4.2 Rekommendationer

- Bevara småvatten med groddjursreproduktion inom planområdet. Avsätt området som NATUR i detaljplanen.
- Avsätt en skyddszon runt bäck, trädmiljöer, småvatten med groddjur samt i gränsen mot tall- och myrmarken (figur 22). Skydds-zonen fungerar som spridningszon och förhindrar kanteffekter på naturmiljön utanför planen. Avsätt området som NATUR i detaljplanen.
- Åtgärder bör samrådats med länsstyrelsen, men det kan ske inom ramen för samråd eller granskning av detaljplaneförslaget.

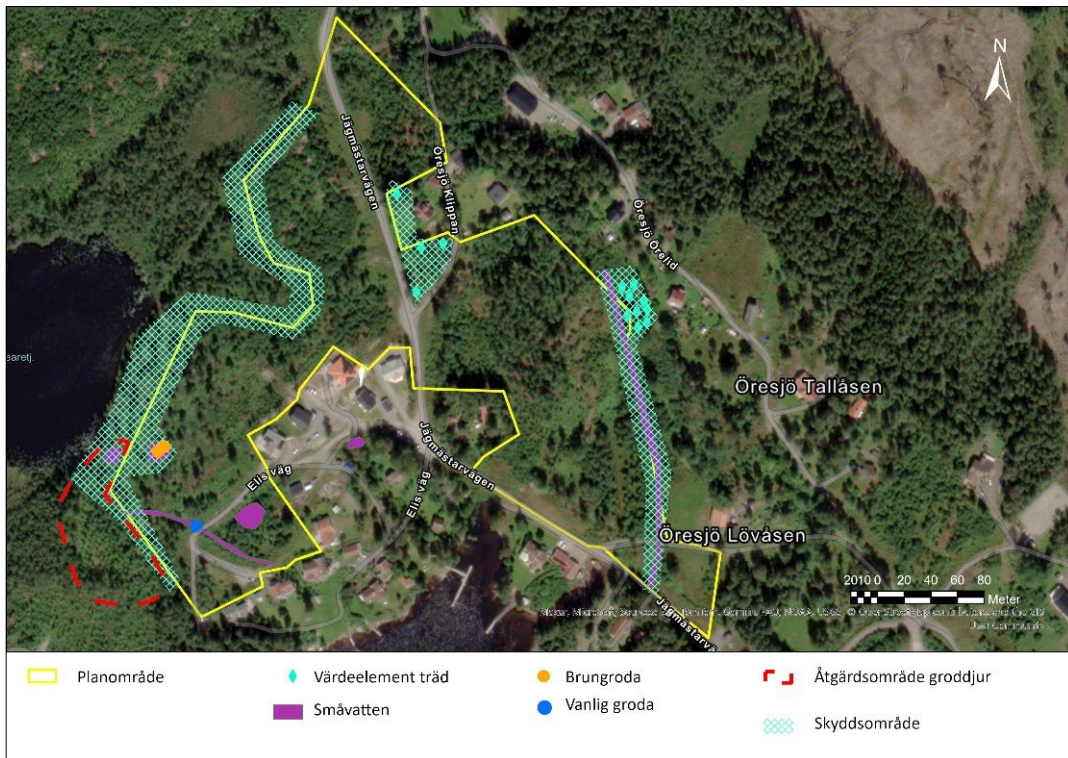
4.3 Skyddsåtgärder

4.3.1 Åtgärdsområde

Om småvattnet med lekande groddjur inte kan bevaras inom planområdet föreslås som skyddsåtgärd att ett område i nära anslutning till befintlig vattensamling avsätts som åtgärdsområde för groddjur (se karta figur 22). Skogen inom området glesas ut och i åtgärdsområdet anläggs ett eller flera nya mindre småvatten.

Nya småvatten

Vattensamlingarna ska vara minst 10 meter i diameter, solbelysta och ha en djuphåla på cirka 1,5–2 meter samt en grundare del med flacka kanter. I djuphålan står alltid vatten även under torra perioder och den är så pass djup att den inte bottenfryser under groddjurens vinterdvala. Området har behov av att röjas och öppnas upp för att solen ska kunna värma upp vattensamlingarna. Avverkade träd och grenar kan sparas inom området som död ved. Med fördel kan högar skapas, vilka kan fungera som skydd och även ge övervintringsmöjligheter för groddjur.

Figur 22. Kartan visar planområdet med naturvärden, förslag på skyddsområde samt åtgärdsområde för groddjur.

Övervintringsröse

I nära anslutning till de nya småvatten anläggs ett övervintringsröse, helst i en sydvänd slänt 20–30 m från den dammens kant. Initialt grävs en cirka 70–80 cm djup grop så att en stor del av röset hamnar under marknivå. Röset ska ligga på dränerad grund och ha stora stenar i botten. Ovanpå stenarna läggs en duk och ovanpå den finare material och jord. Tanken är att det mesta av röset skall smälta in i landskapet och blottade stenar nära marken bara synas från södersidan. Röset kommer att innehålla frostfria utrymmen för övervintring under mark mellan de större stenarna. Rösets storlek ska ha en diameter på cirka 2 meter och en höjd på cirka 0,5 meter.

Småbiotoper

Landmiljön runt dammarna optimeras genom att småbiotoper skapas som ger skyddade uppehållsplatser för groddjur under dagtid. Det kan till exempel vara en hög med stenar eller med tjocka grenar som får ligga och murkna i skuggan.

Tidsrestriktioner

Arbetet med borttagande av befintligt småvatten får inte genomföras under tiden för groddjurens reproduktion vilken infaller under mars – juli.

Innan befintligt småvatten tas bort ska nya småvatten, övervintringsröse och småbiotoper finnas färdiga utanför planområdet (figur 22).

5 Referenser

Jordbruksverket (2025). Databasen TUVA. URL: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/>. [2025-05-01].

Lantmäteriet (2025). Historiska kartor, Min karta. <https://www.lantmateriet.se/sv/kartor/vara-karttjanster/min-karta/> [Information hämtad 2025-05-01].

Naturvårdsverket (2005). *Inventering och övervakning av större vattensalamander (Triturus cristatus). Version 1:0 :2005-04-21.*

Naturvårdsverket (2010). *Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda däggdjur, samt grod- och kräldjur. Ver 4.0. 2010-12-21.*

Naturvårdsverket (2025b). Skyddad natur. Naturvårdsverket. URL: <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>. [Information hämtad 2025-05-01].

SLU ArtDatabanken (2020). *Rödlistade arter i Sverige 2020*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

SLU Artportalen (2025). Artdatabanken. Statens Lantbruksuniversitet. URL: <https://www.artportalen.se> [Information hämtad 2025-04-01, 2025-06-18]

SLU ArtDatabanken (2025). Artfakta. Statens Lantbruksuniversitet. URL: <https://artfakta.se/naturvard/taxon/amphibia-4000105>.

Skogsstyrelsen (2025). Skogens pärlor. Skogsstyrelsen. URL: <https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor> [Information hämtad 2025-05-01].

Svenska institutet för standarder, SIS. (2023a). *SS 199000:2023, Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald — Kraw och vägledning. Utgåva 2.*

Svenska institutet för standarder, SIS. (2023b). *SIS/TS 199002:2023, Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – Dataproduktspecifikation med lista för biotopbestämning. Utgåva 1.*

VISS (2025). Vattenförekomster i Västra Götalands län. <https://viss.lansstyrelsen.se/Maps.aspx>. [Information hämtad 2025-06-16].

